

ДОЛАСЦИ И НОЋЕЊА ТУРИСТА

Статистичко истраживање о доласцима и ноћењима туриста у угоститељским објектима за смештај туриста припада групи истраживања са дугом традицијом. Уведено је у систем 1946. године. Прво методолошко упутство објављено је 1954. године у едицији Савезног завода за статистику „Методолошки материјал“ свеска бр. 37.

ПРАВНИ ОСНОВ ИСТРАЖИВАЊА

- Закон о званичној статистици („Сл. гласник РС“, бр. 104/2009)
- Програм званичне статистике у периоду од 2011. до 2015. године („Сл. гласник РС“, бр. 23/2011)

МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

Циљ и садржај истраживања

Циљ месечног истраживања о доласцима и ноћењима туриста у угоститељским објектима за смештај туриста је обезбеђивање основних података о обиму и структури туристичког промета и капацитетима угоститељских објеката за смештај. Истраживањем се прикупљају подаци:

- о броју долазака и ноћења домаћих туриста у угоститељским објектима за смештај туриста;
- о броју долазака и ноћења иностраних туриста у угоститељским објектима за смештај туриста према земљи припадности туриста;
- о броју угоститељских објеката за смештај туриста по врстама и категоријама, као и броју соба и броју лежаја у тим објектима.

Резултати истраживања користе се за текуће праћење и анализу обима и токова туристичког промета, проучавање туристичке конјунктуре, анализу искоришћености смештајних капацитета као елемент за оцену прихода од туризма, за испуњавање обавеза према међународним организацијама, као и за планирање и анализу мера економске политике у области туризма.

Јединице посматрања и извештајне јединице

У овом истраживању постоје две врсте јединица посматрања, и то:

- угоститељски објекти за смештај (ради праћења смештајних капацитета);
- туристи у угоститељском објекту за смештај (ради праћења туристичког промета);

Месечни извештај о доласцима и ноћењима туриста у угоститељским објектима за смештај састављају (извештајне јединице):

- угоститељска и друга привредна друштва, као и предузетници који су према Класификацији делатности (2010) регистровани у Сектору I, област 55 и пружају услуге смештаја;
- привредна друштва, друга правна лица и предузетници, који обављају неугоститељску делатност, а имају у саставу угоститељске пословне јединице (угоститељске објекте) у којима пружају услуге смештаја;
- здравствене установе које пружају услуге смештаја и исхране трећим лицима у објектима у којима се пружају услуге превенције, лечења и рехабилитације;
- туристичке агенције, локалне туристичке организације, привредни субјекти и друга правна лица преко којих физичка лица пружају угоститељске услуге смештаја, припремања и услуживања obroka у кући, апартману и соби чији су власници.

Обухват истраживања

Истраживањем су обухваћена привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица која туристима пружају услуге смештаја.

Адресар извештајних јединица за ово истраживање формира се на основу:

- регистара привредних друштава и предузетника (Статистичког пословног регистра);
- евиденције категорисаних кућа, апартмана, соба и сеоских туристичких домаћинстава које воде надлежни органи јединица локалне самоуправе;

- других административних извора (Агенција за привредне регистре, надлежно министарство и др.)

Метод, време и извори за прикупљање података

Истраживање се спроводи извештајним (поштанским) методом. Подаци о туристичком промету (број долазака и ноћења туриста) и капацитетима објеката за смештај туриста прикупљају се у месечној периодици на обрасцу ТУ-11. Извештај се саставља на основу књиге гостију, техничке документације, инвентарске листе и документа о одређивању врсте и категорије угоститељског објекта за смештај. Извештајне јединице састављају посебан извештај за сваку своју угоститељску пословну јединицу (угоститељски објекат) за смештај туриста и достављају га надлежној организационој јединици Републичког завода за статистику до 5. у месецу. Подаци о капацитетима односе се на стање последњег дана рада целог објекта у извештајном месецу, а подаци о туристима и ноћењима на цео извештајни период.

Обавеза заштите индивидуалних података

Обавеза заштите индивидуалних података заснива се на члану 3. одредбе о заштити давалаца података и члановима 44, 45, 46, 47, 48. и 49. одредбе о поверљивости Закона о званичној статистици („Сл. Гласник РС“, бр. 104/2009).

Дефиниције

Путник је свако лице на путовању између две или више земаља или два или више локалитета у границама земље његовог уобичајеног пребивалишта. Путници који учествују у туризму дефинишу се као посетиоци.

Посетилац је свако лице које путује у неко место изван своје уобичајене околине за период краћи од годину дана, а главни разлог посете није обављање неке активности плаћене од места посете.

Туриста је посетилац који проведе најмање једну ноћ у неком угоститељском објекту колективног или индивидуалног смештаја у месту посете ради одмора или рекреације, здравља, студија, спорта, религије, породице, послова, разних јавних скупова и мисија. Туриста се региструје у сваком месту или објекту у којем борави. Због тога у случају промене места или објекта долази до његовог поновног евидентирања и до дуплирања података. На основу тога, статистика евидентира број долазака туриста, а не број туриста.

Домаћи туриста је (за сврхе овог истраживања) свако лице које проведе најмање једну ноћ у неком угоститељском објекту за смештај а држављанин је Републике Србије. Обухватају се одрасла лица и деца без обзира на узраст и без обзира да ли заузимају посебан лежај или не.

Страни туриста је (за сврхе овог истраживања) свако лице које проведе најмање једну ноћ у неком угоститељском објекту за смештај у Републици Србији а није држављанин Републике Србије.

Врсте угоститељских објеката за смештај су: хотел, апарт хотел, гарни хотел, мотел, туристичко насеље, апартманско насеље, камп, пансион, хостел, преноћиште, одмаралиште, кућа, апартман, соба, сеоско туристичко домаћинство, ловачка вила, ловачка кућа, ловачка колиба и други објекти за пружање услуга смештаја независно од назива под којим послују (коначиште, хан, конак, етно кућа, вила, кампиралиште, кампинг одмориште, кампинг стоп и др.).

Хотел је угоститељски објекат за смештај у којем се пружају услуге смештаја, исхране и пића и друге услуге уобичајене у угоститељству, са најмање 10 смештајних јединица. Хотел је функционална целина коју чини једна грађевина, део грађевине са одвојеним приступом и посебним улазом, хоризонталним и вертикалним комуникацијама или више просторно одвојених, али функционално повезаних грађевина. Гарни хотел је подврста хотела минималног капацитета 7 смештајних јединица у којима се пружају услуге ноћења и доручка. Апарт хотел је подврста хотела минималног капацитета 7 смештајних јединица од којих најмање 80% чине смештајне јединице врсте апартмана. Хотел је угоститељски објекат који се категорисао. Хотели који су категорисани са 3 и више звездица, могу се разврстати, по посебним стандардима за специјализацију хотела у зависности од услуге које пружају.

Пословни хотел пружа услуге прилагођене потребама пословних људи. Располаже пословним просторијама опремљеним за одржавање састанака/семинара, пословном библиотеком и обезбеђује посебне телекомуникационе и преводилачке услуге.

Конгресни хотел пружа посебне услуге за конгресе и сајмове, као и изложбене услуге. Поседује посебну опрему, телекомуникационе услуге, пословну библиотеку и обезбеђује симултане преводилачке услуге. Располаже потпуно опремљеним прес центром као и простором за одлагање опреме.

Породични хотели садрже капацитете за смештај, исхрану, забаву и рекреацију, посебно дизајниране за породице са децом. Смештајна јединица се састоји од 2 спаваће собе, собе за смештај родитеља са децом и купатила. На захтев госта се може поставити дечији кревет у соби и дечија столица за ручавање. Укључујући услуге анимације, забаве, игре, чување деце, посебне меније за децу и бебе, уз обезбеђено време услуживања obroка прилагођено потребама деце. Гостима су на располагању отворена игралишта за децу и собе за играње под надзором, продавнице, лекарске услуге.

Спортски хотели садрже капацитете за смештај, исхрану, забаву и рекреацију који се граниче са спортским теренима/објектима, уређеним и опремљеним за одређене спортове (скијање, голф хотел, тенис хотел), осветљеним за ноћне игре, уз могућност коришћења возила до терена/објекта. Додатни садржаји подразумевају клуб/бар са рестораном, свлачионицом, тушеве, просторије за одлагање спортских реквизита, могућност изнајмљивања и поправке спортске опреме, специјализоване продавнице спортске опреме, центре за обуку почетника и сл. Спортска инфраструктура - терени на отвореном и затвореном простору, спортске сале и сл. (тениски, голф, сквош, одбојкашки, фудбалски, скијашки, терени за јахање, бициклическе стазе и др.) морају да буду у сагласности са одредбама релевантне међународне федерације.

Spa-Wellness хотел пружа услуге рекреације и третмана од стране професионално обученог особља-инструктора, масера, козметичара. Располаже капацитетима за подизање нивоа кондиције и општег здравља (гимнастичке сале, фитнес, велнес). Укључујући и центре за лепоту, сауне, соларијуме, хидромасажне базене, масаже, персонализоване услуге, као и посебне јеловнике.

Мотел је угоститељски објекат за смештај у којем се пружају услуге смештаја, исхране и пића, лоциран уз саобраћајницу изван насељеног места намењен краћем задржавању гостију, са најмање 7 смештајних јединица. Мотел је функционална целина коју чини једна грађевина, део грађевине са одвојеним приступом и посебним улазом, хоризонталним и вертикалним комуникацијама или више просторно одвојених, али функционално повезаних грађевина. Мотел нуди најмање 1 паркинг место по смештајној јединици, информације о путевима и саобраћају као и сервис аутомобила у оквиру мотела или у непосредној близини. Мотел је угоститељски објекат који се категорише.

Туристичко насеље је угоститељски објекат који обухвата скуп грађевински издвојених објеката за смештај и исхрану минималног капацитета 25 смештајних јединица. У саставу туристичког насеља се налази више одвојених функционално и грађевински повезаних целина. Поред смештајних јединица мора да има централну рецепцију, угоститељске, спортско-рекреативне, забавне и друге објекте и садржаје. У оквиру туристичког насеља у самосталним пословним објектима и просторијама могу да послују и други привредни субјекти и физичка лица, која обављају разне врсте делатности (угоститељске, трговинске, занатске), уз обавезну сагласност угоститеља који управља туристичким насељем. Туристичко насеље које у свом саставу има преко 80% смештајних јединица врсте апартман може да носи назив „апартманско насеље”. Туристичко насеље је угоститељски објекат који се категорише.

Камп је угоститељски објекат на отвореном простору, функционализовано организован, ограђен и обезбеђен, у којем се пружају услуге привременог постављања и коришћења покретне опреме за камповање потребне за боравак гостију на отвореном простору, услуге смештаја у стационарном објекту за смештај, као и услуге паркирања моторних возила гостију, са најмање 15 возила. У кампу се обезбеђује и коришћење заједничких уређаја, опреме и објеката потребних за боравак гостију. Камп је угоститељски објекат који се категорише.

Кампиралиште је угоститељски објекат на отвореном простору, у коме се пружају услуге привременог постављања и коришћења покретне опреме за камповање потребне за боравак гостију на отвореном простору, услуге смештаја у стационарном објекту за смештај (камп приколице, камп кућице и бунгалови), као и услуге паркирања моторних возила гостију, са максимално 30% стационараних објеката за смештај у односу на укупан број камп парцела. Кампинг одмориште (кампинг стоп, кампинг паркинг) је угоститељски објекат за смештај на отвореном простору, намењен ноћењу или краћем задржавању гостију, са највише 30 камп парцела, у којима се пружају услуге привременог постављања покретне опреме за камповање у власништву гостију. Кампиралишта и кампинг одмаралишта (кампинг стоп, кампинг паркинг) се не категоришу.

Пансион је угоститељски објекат за пружање услуга смештаја, исхране и пића и других услуга уобичајених у угоститељству, по правилу за дужи боравак, са најмање пет смештајних јединица. Пансион је функционална целина коју чини грађевински објекат, односно део грађевинског објекта. Пансион може имати одвојене делове који нису спојени топлотом везом са основним објектом у којем се пружају услуге смештаја, а услуге исхране и пића и друге услуге пружају се у основном објекту. Пансион је угоститељски објекат који се категорише.

Преноћиште (коначиште, конак, хан, и сл.) је угоститељски објекат за пружање услуге смештаја у коме се могу пружати и услуге исхране и пића. Преноћиште је угоститељски објекат који се не категорише.

Одмаралиште и други објекти намењени одмору и рекреацији посебних категорија корисника (дечја и омладинска одмаралишта, планинарски, извиђачки и др.), у којима се пружају услуге смештаја и исхране и пића или само смештаја запосленима, деци и омладини, односно члановима удружења и организација оснивача одмаралишта, уколико услуге смештаја и исхране и пића или само смештаја пружају трећим лицима, сматрају се угоститељским објектима. Одмаралиште је угоститељски објекат који се не категорише.

Хостел је угоститељски објекат за пружање услуге смештаја у којем се по правилу обезбеђује лежај у вишекреветним собама (заједничко коришћење собе) и то максимално један лежај (посебан или на спрат) на 4 м², са размаком од 0,75 м између кревета, а могу се пружати услуге исхране и пића у хостелу или у његовој непосредној близини. У хостелу мора бити обезбеђено чување ствари госта. Хостел је угоститељски објекат који се не категорише.

Кућа је грађевински и функционално самостални објекат са посебним двориштем коју угоститељ или физичко лице издаје госту као целину. Угоститељ или физичко лице пружа госту услуге смештаја у кући, а може да пружа и услуге исхране. У кући је обезбеђена могућност да гост самостално припрема храну.

Апартман је део стамбене зграде или куће у које угоститељ или физичко лице пружа туристима услуге смештаја, а може да пружа и услуге исхране. У апартману је обезбеђена могућност да гост самостално припрема храну.

Соба је део стамбене зграде, куће или стана у којем угоститељ или физичко лице пружа туристима услуге смештаја, а може да пружа и услуге исхране.

Сеоско туристичко домаћинство је угоститељски објекат или група угоститељских објеката за смештај, у коме се пружају услуге смештаја, исхране и пића, или само исхране и пића, који се налази у руралном (сеоском) окружењу са елементима локалног обележја и наслеђа.

Ловачка вила је објекат за смештај у коме се гостима пружају услуге смештаја, исхране и пића, која има најмање 5 смештајних јединица врста соба са купатилом/или апартман. Ако је објекат у оквиру самог ловишта где увек не мора да пружа услугу исхране и пића, назива се ловачка кућа, а ако је објекат удаљен од насељеног места и предвиђен је за краће задржавање, назива се ловачка колиба.

Угоститељски објекти врсте кућа, апартман, соба, сеоско туристичко домаћинство, ловачка вила разврставају се у категорије у складу са прописаним стандардима.

Ниво репрезентативности података

На основу доступних информација из расположивих извора, истраживање се спроводи на реално могућем обухвату (један део туристичког промета у приватном смештају остаје необухваћен), а резултати се обезбеђују за Републику Србију¹, регионе, области, градове, општине, врсте места и туристичка места.

Усаглашеност са међународним препорукама, стандардима и праксом

Дефиниције основних варијабли и методологија су делимично усклађени са препорукама Евростата у области туризма (Regulation (EU) No 692/2011).

ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Органи за спровођење истраживања

У припремама и спровођењу истраживања учествују Републички завод за статистику Србије, Сектор за статистику Аутономне Покрајине Војводине, Завод за информатику и статистику Београд, подручна одељења Републичког завода за статистику, статистички и други органи и службе у Републици, градовима и општинама.

Републички завод за статистику Србије израђује методологију и инструменте за спровођење истраживања; обрађује податке и објављује резултате истраживања; доставља међународним организацијама податке истраживања на основу међународних обавеза; саставља упутства за организацију и спровођење истраживања; штампа обрасце, упутства, кодексе и друге материјале неопходне за спровођење истраживања; доставља обрасце извештајним јединицама преко подручних одељења; стара се о благовременом спровођењу истраживања; врши контролу

¹ Републички завод за статистику од 1999. године не располаже подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису укључени у податке за Републику Србију.

обухвата, контролу тачности и потпуности података у извештају, врши логичку контролу и корекцију података. Подручна одељења Републичког завода за статистику и Завод за информатику и статистику Града Београда ажурирају адресаре, достављају упитнике извештајним јединицама, пружају помоћ извештајним јединицама код састављања извештаја, прикупљају извештаје, контролишу потпуност обухвата извештајних јединица, потпуност и исправност података у извештају, врше унос, рачунску контролу и исправку података.

Обавезност давања података

Обавеза давања података заснива се на члану 26. а казнене одредбе за одбијање давања или давање непотпуних и нетачних података на члану 52. Закона о званичној статистици („Сл. Гласник РС“, бр. 104/2009).

Роковник основних фаза истраживања

Израда методологије и припрема методолошких инструмената се завршава до краја септембра текуће године (за наредну годину). Састављање и достављање извештаја подручним одељењима до 5. у месецу (за претходни месец). Рок за доставу материјала стручној служби је 15. у месецу (за претходни месец). Резултати се објављују последњег радног дана по истеку референтног месеца.

ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

Упитник и упутство за попуњавање упитника

При спровођењу истраживања користи се образац „Месечни извештај о доласцима и ноћењима туриста у смештајним објектима“ - ТУ-11.

Класификације и номенклатуре које се користе у истраживању:

- Класификација делатности – КД („Службени гласник РС“, бр. 54/10);
- Номенклатура земаља која се заснива на класификацији ISO 3166;
- Номенклатура статистичких територијалних јединица („Службени гласник РС“, бр. 109/09 и 46-10)

Класификација и номенклатура се налазе на веб сајту Републичког завода за статистику www.stat.gov.rs

Публикације

Резултати истраживања се објављују у следећим публикацијама:

- Саопштење (УТ10) - месечна периодика
- Месечни билтен - месечна периодика
- Статистички годишњак Србије – годишња периодика
- Општине у Србији – годишња периодика
- Статистички календар – годишња периодика
- Интернет презентација РЗС (www.stat.gov.rs)

Резултати о туристичком промету и смештајним капацитетима редовно се достављају међународним организацијама (Eurostat, WTO Yearbook of Tourism Statistics, WTO compendium of Tourism statistics, WTO Barometar of Travel and Tourism, UN Statistical Yearbook и др).

Контакт особе – Мирослав Цуцуревић, локал 216
Ружица Величковић, локал 332